

„Admirația este una din formele bunătații și simpatiei omenești; cea mai aleasă poate, fiind cea mai fecundă...”

- Al. Vlahuță

NATIUNEA

continuitate pentru neam și țară

Informație, opinie și atitudine publicistică

Serie Nouă
Anul IX
Numărul 458
8 - 14 aprilie 2020

Să nu ne abandonăm dreptul de a veghea din lanul de spice din care acum molima ne seceră nemiloasă!...

Cezar Adonis
Mihalache

Sigur că îi vom supraviețui acestui virus!... Dar va reuși același lucru și Democrația? Sau ea va suferi mutații „genetice” ireversibile? Și nu atât din cauza măsurilor restrictive de acum, ci a transferării „distanțării sociale” dintre noi către ea?... Pentru că, oricum eram deja mult prea distanțați social. „Bot în bot” doar în spațiul virtual, îndepărtați și însingurați în socialul și socializarea reală. Ba, însăși denumirea acestei noțiuni ar trebui schimbată... Pentru că nu mai eram apropiați, la nivelul interacțiunii sociale, nici măcar la nivelul lui 1989... Acea clipă astrală a adevăratului Împreună... Iar astăzi suntem doar într-un soi de dimpreună... Unul formal, de acceptare, de conjunctură, de impresie și imagine în și în fața felurilor fațade numite rețele virtuale. Și căruia îi lipsește tocmai liantul. Acel Împreună...

Pentru generațiile postdecembriste, care au crescut în înstrăinare, șocul „cultural”, social nu va fi cu adevărat comensurabil. Pentru că ei s-au dezvoltat în însingurare, la început din diferențele și accentuarea prăpastiilor de înțelegere, acceptare ori compromisuri între generații, apoi îndepărtați la propriu de părinții plecați printre străini, pentru o bucată de pâine scump plătită și prin înstrăinarea lor față de un univers tot mai greu de pătruns, al copiilor deveniți, între timp, adolescenți... Ajunși la vârsta la care întrebările nu dispăreau pur și simplu, ci „transcendentă” acel „de ce?” al copilului cu ochi mari, umezi, inocent, în frământările și izolarea adolescentină.

Și nu, nu numărarea pierderilor de vieți omenești și cuantificarea prăbușirilor economico-financiare globale vor fi adevăratele șocuri psihologice de după depășirea acestei pandemii. Ci faptul că ne vom trezi într-o altă lume, încorsetată în norme și limitări, fără a mai realiza poate că nu este normal ca lucrurile schimbate

să rămână așa. Iar mai periculos decât virusul de acum, și oricare altul îi va urma, este abandonul, acceptarea, ridicarea din umeri (la asta ne pricepem cel mai bine) în fața acelei teze care va bate, nu doar ordonanțele de urgență, provizorii ca existență, dar cu repercursiuni modelatoare la nivel de paradigme, ci poate chiar constituțiile. Acel intangibil, odată clamat la nivel oficial: „Nimic nu va mai fi la fel!”

Da, lumea se va schimba!... De noi depinde însă cât de mult! De noi depinde dacă vom ajunge a-i șterge noul pedestal, poate mai mult lobotomizați decât uciși de virus... Pentru că, astăzi, suntem fragili nu doar în fața unei molime care ne seceră, ci mai ales în felul de a abandona rațiunea și apoi dreptul de a veghea din acel lan de spice din care acum boala ne seceră nemiloasă...

Și totuși, nu noi ca ființe oricum trecătoare contăm... Nici economiile statelor, nici averile noastre la nivel individual, nici pauperizarea, nici sărăcirea, nici foamea și foametea în manifestările lor la nivel de indivizi, popoare și, poate, societăți întregi. Contează ceea ce va rămâne din toate aceste trăiri dureroase... Experiența, învățămintele sau supunerea, umiliința?... Vom înțelege să refacem noi lumea sau vom accepta schimbarea ce va fi fost insinuată de aceia care au înțeles cu mult înaintea noastră cum pot „suci” orele astrale.

Democrația, nu doar la noi, ci oriunde în lume, nu poate fi altfel după această molimă decât a fost! Nu poate fi croită, adaptată în virtutea celui slogan atât de convenabil: „Nimic nu va mai fi la fel!”

Și nu, nu putem sta liniștiți nici măcar când un cârmuitor, de vremuri de criză dar poate și al acelora de restriște ce vor urma, ne asigură că totul va fi bine pentru că el este „un mare iubitor de democrație”. Or, tocmai de asta trebuie să ne temem... Când un „iubitor de democrație” dă fără teamă gir acțiunilor antidemocratice, pentru că el este un iubitor al acesteia... (A, faptul că țara lui a fost retrasă, fără

ca el să aibă habar, din comitetul pentru drepturile omului, a reprezentat, desigur, doar o scăpare, o neglijență în propria-i „documentare”, nu?!). Și poate nu mai vede, nu mugurii de speranță, ci spinii de cenzură, de supraveghere, de îndepărtare, de izolare socială ce vor fi încarcerat țijele puse de alții...

Ce vom face dacă iubitorul de democrație, ce va fi schilodit democrația în încercarea de a ucide virusul, va fi înlăturat înainte de a repune lucrurile în albia de dinaintea celui „nimic nu va mai fi la fel”... Pentru că, dincolo de drama lui personală, aceea de a fi fost iubitorul de democrație care a ucis-o, va fi tragedia noastră ca neam...

Acum nu par intruzuni... Poate și pentru faptul că, emoțional, suntem gata să acceptăm orice. Evident, nici dacă nu am fi fost „sigilați” social în case, n-am fi fost noi prea cărcotași... Căci, așa ne este firea. Dar, acum, terorizați de virus, chiar nu ne mai pasă.

Și totuși, până unde vor ajunge aceste amputări sociale generate de forțarea supravegherii electronice a cetățenilor, de urmărirea „analiza” și deconectarea digitală (media, mass-media și, poate, și la nivel de conturi personale), sub acuzații de „fake news” -uri, știri și propagandă alarmistă, pe care oricum nimeni nu le poate contesta?! (Pentru că

acum doar luăm act de ele... Atât ni se permite. Fără comentarii, fără întrebări, fără explicații legate de acest drept al autorităților, nu neapărat al Statului, de a interpreta un conținut frazeologic sau un gest pandemico-pantomimic?... Cum să înjuri o coroană, o Până unde vor fi împinse aceste acțiuni? Și ce vom face în clipa în care vom constata ca posibilitățile maxime de manifestare ale epidemiei vor fi rămas cu mult în urma încorsetărilor drepturilor cetățenești?... Să veghem, pentru

că, de vom ajunge să avem fruntea mult prea lipită de zăbrele, vom sfârși prin a nu le mai vedea, jubiland fericiți pe „intervalele” pe care autoritățile ni le vor fi lăsat ca „libertăți”...

M-am dus să fac mișcare prin Cișmigiu, să iau aer proaspăt, să mă simt ca primarul suedez, care a spus, lăsați oamenii să intre în parcuri, să stea la iarbă verde, acolo unde e sănătatea curată, să trăiască normal. Mereu suedezii au

fost cu un pas înaintea noastră, încă depe vremea războiului, când veneau aici cu cantinele pentru săraci și pentru cei frânți de război.

Dar la intrarea în parc, pe unde intru de obicei, era un banner uriaș pe care scria: „Accesul interzis”. Am înconjurat tot parcul și la toate intrările același banner cu infomația că pe perioada stării de urgență parcul e închis. Și ce primăvară! Ce soare! Ce adiere divină! Mă uitam peste gard și tot Cișmigiu arăta ca un rai, totul înmugurit, înverzit, înflorit, o mare de flori pe covorul verde, un paradis! Viața! Iată viața! Ceea ce iubim cel mai mult!

Și unde am ajuns? Aici am ajuns, să nu ai voie să intri în paradis! De ce? Fiindcă așa e ordinul pe vremea de holeră, cum ar spune Márquez, numită coronavirus. Salvarea acestei boli e că are un nume frumos și nu-ți vine să o înjuri. Am revenit în casă, în chilie, la cutie, cum spune legea. Dar eu așa am trăit și înainte în România. Ca și cum afară ar fi fost un virus, ar fi bătuit o fantomă. Ca și cum ar fi fost pe vreme de ciumă. Păi ciuma roșie... Diferența este că acum s-a dat alarma de la OMS (Organizația Mondială a Sănătății), din martie anul trecut, când s-a anunțat că la sfârșitul anului, adică în decembrie, pământul va fi invadat de un virus. Și așa a fost.

Accesul interzis

Grid
Modorcea

Și așa este. Însă nimeni nu a ținut seama de anunțul făcut de OMS. Nu s-a luat nici o măsură.

Dar cine să urmărească sutele de morți din cauza rujeolei sau gripei și alte boli virotice care au fost până acum? S-a luat vreo măsură militarizată, să se închidă parcurile, fiindcă oamenii strănută și unii mor de guturai? Au murit sute.

Dar fără panică, fără măsuri militarizate. Nici nu s-a știut. Nu s-a pomenit așa ceva de pe vremea războiului, când se dădea alarma și trebuia să intri la beci. Și ce dacă o să vină un virus? Omul are ac de jocul lui!, așa gândeau oamenii. Da, dar acum clopoțelul să închidem grădinițele și să tragem obloanele vine de la UE, tătucul nostru cel iubit, care ne spune că vacanța s-a terminat, gata, la bârlog cu voi!

Mereu am stat la chilie, eu duc o viață de chilie cam de pe când aveam 17 de ani, când ascultam „Simfonia destinului” și am scris prima poezie despre Beethoven. M-am obișnuit cu ea. Ba chiar mă simțeam mai bine în chilie decât în afara ei. Înăuntru era libertatea, în afară, temnița. Afară vedeam mereu un zid, mi-a părut întotdeauna România ca o închisoare. Nu mai țineți minte suspiciunile securiste, când ne era frică să spunem un banc sau o metaforă, să nu cumva să se interpreteze și să ajugem la zdup? Mereu la noi a fost ca o razie. De vreo 70 de ani se trăiește cu frică în România. De frică, după '89, au fugit unde au văzut cu ochii mulți români, peste nouă milioane.

Ni s-a luat și oglinda, trăim într-o lume fără oglindă, în care nu mai vedem nimic, e ceață, ceață deasă, kafkiană, orbecăim, nu mai trebuie să vedem decât „accesul interzis”.

● dat de un virus. Și așa a fost. ●

Sonetul cerdacului...

Nicolae
Georgescu

Sonetul cerdacului, postuma eminesciană descifrată și editată prima dată de Nerva Hodoș în 1902, se constituie într-un text ce trimite către misterul relației dintre poet și Veronica Micle. De aceea, merită să-l recitim. Iată-l, în editarea lui Perpessicius: Stau în cerdacul tău... Noaptea-i senină. / Deasupra-mi crengi de arbori se întind, / Crengi mari în flori de umbră mă cuprind / Și vântul mișcă arborii 'n grădină. // Dar prin fereastra ta eu stau privind / Cum tu te uiți cu ochii în lumină. / Ai obosit, cu mâna ta cea fină / În val de aur părul despletind. // L-ai aruncat pe umeri de ninsoare, / Desfaci râzând pieptarul de la sân, / Încet te-ardici și suflă 'n lumânare...// De-asupra-mi stele tremură prin ramuri, / În întuneric ochii mei rămân, / Și-alături luna bate trist în geamuri. Sonetul este datat 1879 de către Perpessicius, după hârtie și scris – iar datarea este acceptată de toți editorii. Vom reveni, desigur, asupra lumânării – care este tot luminare și aici. Deocamdată să rezolvăm (adică: să punem!) problema cronologiei. În albumul pe care și l-a confecționat la Vărativ în vara lui 1889 din poeziile ei și ale lui Eminescu, Veronica Micle preia acest sonet și-l adnotează astfel: „M-ai rugat să-ți cânt din Schumann. Cât de mult îți place muzica. Este o noapte de mai din acelea ce nu se pot uita... Tu priveai în grădină, iar eu, la razele lunii, descifram bucățile triste cerute de tine”. Iubitorii de confluențe între arte vor putea să verifice dacă în „Sonetul cerdacului” se resimte muzica lui Schumann. Care să fie, însă, casa cu cerdac p.165și grădină din acest sonet? Cea din Iași, strada Butului 4, domiciliul soților Micle? Drept este că în anumite perioade ei închiriau această casă, pentru că aveau la dispoziție și locuința de serviciu a lui Ștefan Micle, Rectorul Universității.

La un moment dat, în 27 octombrie 1877, citim într-o scrisoare către poet a Veronicăi: „scrisoarea aceasta am scris-o pe-afară, într-atât sunt de spionată de oamenii din jur, unul pleacă, altul vine, sunt mai rău ca la un hotel.” – Aceasta pare a fi forfota din casa universității. În mai 1879 Ștefan Micle era încă în putere (va muri în august al acestui an, în urma unei congestii pulmonare sau a unei răceli grave con-

tractate la o partidă de vânătoare de rațe sălbatice), aceeași lume multă îi înconjură familia. Situația nu se confirmă nicidecum pentru primăvara lui 1879 (că e primăvară, vedem după copacii înfloriți), casele din Iași ale soților Micle erau aglomerate, nu e loc aici de stat poetul în cerdac și cântat poeta la pian. Nici măcar nu știm, apoi, dacă aceste case ieșene aveau grădină.

Desigur, e oțios să faci istorie literară după un text poetic. Faptul, însă, că sonetul este databil 1879 – deci trimite în zona vieții cronometrice; apoi faptul că Veronica oferă mărturia de mai sus, întărind impresia timpului real – iată ce ne face să insistăm. Până în august 1879, la moartea lui Ștefan Micle, este din principiu extrem de puțin probabil ca Eminescu și Veronica să se fi întâlnit în intimitate la ea acasă. Uneori – deși foarte rar – ea este cea care vine în odaia lui, ca în poemul Singurătate. Alte întâlniri sunt realmente de taină, n-avem cum le proba. Știm, însă, că Veronica Micle mai avea două locuri, două case unde se retrăgea – una numai a ei, la Târgu Neamț, și alta a familiei, la Ungheni, lângă Iași. Aici, la Ungheni, a primit vestea că soțul ei este pe moarte. Casa din Târgu Neamț, apoi, o va ceda Mănăstirii Vărativ la 16 octombrie 1886 (câteva săptămâni înainte ca Eminescu să fie adus la bolnița mănăstirească din același târg). Ca tânără boieroaică moldavă – era soția Rectorului Universității, probabil cea mai importantă funcție științifică și culturală din fosta capitală a Moldovei! – Veronica petrecea multe zile în plimbări, fie pe la rude și cunoscuți, fie pe la mănăstiri – fie pe la căsuțele lăsate de ea în urmă. O casă cu cerdac, grădină și pian nu poate fi o chilie mănăstirească, deci rămâne foarte probabilă întâlnirea celor doi îndrăgostiți la Târgu Neamț – poate chiar în 1879, sau poate după această dată, oricând până în 1888, cu excepția fragmentelor temporale când se știe pozitiv că ei au fost despărțiți.

Octav Minar descrie fugarul locului, prin 1924: „Într-o casă cu două etaje, din care cel de sus are un cerdac, locuiește bătrâna maică Fevronia Sârboaică, care a găzduit pe Veronica Micle și în casa căreia poeta și-a dat duhul.” În epocă, prin casă cu două etaje se înțelege casă cu parter și etaj, „casă pe două rânduri de odăi”, cum se mai zicea. Această Maică Fevronia povestește,

ea însăși: „În fiecare vară, pe la începutul lui iulie, știam că voi găzdui o lună pe Veronica, soția profesorului universitar Ștefan Micle.” În zilele acestea din iulie 1889, când s-a retras la Văratec, poeta se plimba, își completa albumul cu poezii adnotate, primea oaspeți, cânta, recita. Povestește aceeași Maică Fevronia: „Într-o seară, după ce umblase toată ziua hai-hui prin pădurile de brad ale Văratecului, fără să prânzească, o văd în amurg că sosește obosită, palidă, cu ochii împăienjeniți, deabia putând să mai urce cele câteva scări, și cade zdrobită pe o canapea care era în cerdac.” Ea își revine și-și continuă plimbările. În ultima zi din viață, pe 3 august 1889: „A invitat ca niciodată pe toți cunoscuții din Văratec. Era bine dispusă. A cântat Steluța și Zezi rândunelele se duc. Apoi a recitat poezii de-ale ei și de-ale lui Eminescu. Pe la miezul nopții invitații s-au retras, iar Veronica a spus că-i obosită și că vrea să se odihnească...” Aici pare a se fi aflat cerdacul unde Eminescu contempla lumina lunii – iar Veronica își căuta liniștea.

Pe de altă parte, cercetări oarecum recente atestă că Eminescu însuși a avut o casă cumpărată chiar de el, la Mănăstirea Văratec, între 1874-1876, când era revizor școlar pe două județe și avea leafa dublă, casă pentru renovarea căreia a încercat Maică Benedicta (Zoe Dumitrescu-Buşulenga) să sensibilizeze autoritățile – pare-se, fără succes de vreme ce și astăzi, când s-a construit o replică a ei între casele din sat, lumea tot la ruina izolată din coastă, de după cimitir, se gândește.

Dar să reinterogăm textul literar: „Stau în cerdacul tău” spune poetul – deci se află în vizită la Ea...Amândoi au avut case de vară (de odihnă) la Mănăstirea Vărativ. ...Dacă acest sonet nu ne dă vreo adresă precisă, în schimb poate să ne lămurească în privința luminii din interiorul odăii. Manuscrisul și prima publicare (Nerva Hodoș, 1902) ne vorbesc despre luminare: Încet te-ardici și suflă 'n luminare. Este aceeași expresie pe care am întâlnit-o în Scrisoarea I: Când cu gene ostenite sara suflu'n luminare. Am dedus că acolo este vorba de lampă, poate aceeași din Singurătate (A târziu când arde lampa) – și că poetul suflă încet și prelung deasupra sticlei de lampă ori

jos, în focar, după ce-l ridică de pe stativul în care stă gazul sau uleiul lampant. De ce ar fi vorba, în sonetul ce-o privește pe ea, de lumânare? Un editor explică chiar astfel: „Înăuntru, visătoarea, începând să se dezbrace, suflă în lumina lumânării și o stinge. Afară, ochii iubitorului în întuneric, sub stelele care pâlpâie prin ramurile arborilor, sub luna care scânteiază trist, în ferestrele întunecate, tristețea fiind a sufletului osândit să fie singur.” Nu știu cât de convins este dl. editor că acesta ar fi un poem al tristeții: mai degrabă dânsul reia un șablon, zicându-se îndeobște că poezia de dragoste eminesciană este tristă. Mai sus, însă, textul spune: Dar prin fereastra ta eu stau privind / Cum tu te uiți cu ochii în lumină. Nu este de crezut că poate fi aceasta „lumina lumânării”, care este doar o flăcăruie ce dă întunericul la o parte pe o rază mică. Aici lumina inundă părul ce se desprinde „în val de aur”, lasă minunea să poată fi contemplată pe geam, din cerdac. Înăuntru este o sursă de lumină mai vie, mai puternică decât cea a unei lumânări – capabilă chiar să învingă lumina lunii, vezi finalul: Iar luna bate trist în lucii geamuri: când sursa dinăuntru se oprește, lumina lunii nu mai străbate geamul, nu se mai îngemănează cu lumina interioară. Este vorba, material vorbind, de o lampă – una destul de arătoasă chiar – iar spiritual nu putem vorbi în nici un caz de bărbatul care privește pe furiș, de pe cerdac, femeia dezbrăcându-se, etc.: este o scenă casnică, așa cum sugerează și înscrisul Veronicăi Micle. Această confuzie între lampă și lumânare observ că se face mai ales începând de pe la mijlocul secolului al XX-lea (Perpessicius, 1956) – și nu pot să trec cu vederea că acum începe, cu aproximație, și epoca electrificării: lumina cea nouă, a becului, este văzută în „antiteză” cu cea mai veche lumină, a lumânării, nu se mai ține cont de invenția mediană a lămpii, se uită de lampadare, de pildă, care făceau o lumină poate la fel de puternică, în orice caz mai odihnitoare decât cea electrică. Erau, însă, pentru cei înstăriți, nu pentru oamenii de rând care adunau și păstrau mucuri de lumânări pentru zile negre... Din acest sonet eminescian mai rețin imaginea Crengi mari în flori de umbră mă cuprind. Ea mă ajută să înțeleg funcția gramaticală a

apostrofului postpus în scrierea veche – nu numai la Eminescu, dar în mod special la Eminescu. Iată, de pildă, aceste două versuri din basmul eminescian Călin Nebunul: Pe păreți icoane mândre zugrăvite-n umbră par / Cum că chipur'le din ele dintre codri mari răsar. Este vorba tot de lumina lunii – care de data aceasta înălbește pereții exteriori ai unui castel.

Am redat textul așa cum îl au edițiile noastre curente. În manuscrisul eminescian este, însă, așa: Pe păreți icoane mândre zugrăvite n'umbră par... Poetul are, adică, acest apostrof oarecum ciudat: deși cade vocala î din în, și ar fi trebuit scrie zugrăvite'n umbră, totuși apostroful este după n. Poetul scrie, adică leagă cuvintele așa cum vrea să se accentueze pentru sens. Într-adevăr, una e una și alta e alta: cum avem noi, corect gramatical, înseamnă zugrăvite la umbră, zugrăvite și puse, aflate, undeva în umbră. Cum vrea poetul, însă, e altceva: el spune că aceste icoane sunt zugrăvite cu umbră, în rostire / recitare se accentuează al doilea termen și se citește legat: numbră. Sunt tocmai florile de umbră din Sonetul cerdacului. Deși poetul ne spune și ne repetă cum vrea să lege cuvintele, noi nu avem urechi să-l auzim. Apostroful a fost scos din scrierea limbii române în 1953, în aceeași epocă de elan electric despre care am amintit mai sus. Chestiunea este că scrierea tradițională românească are trei feluri de apostrof: unul strâns care leagă cuvintele, altul larg care le desparte – și, iată, unul postpus, foarte frecvent în poezia veche, mai ales la Dosoftei (dar foarte frecvent și în vorbirea liberă, așa-zis populară, de astăzi). Pe lângă acestea, mai există desigur și cratima, adică liniuța dintre cuvinte. Biata liniuță – astăzi a preluat funcțiile celor trei apostrofuri naturale ale limbii – și pe cele ale cratimei vechi. Limba română este, în fond, singura limbă romanică fără apostrof în scriere. Își poate cineva imagina franceza lipsită de acest semn? Da, dar în anii '50, anii electrici, nu este așa, lumina nu mai venea de la apus...

Între Istoria României și Istoria Românilor

Alexandru
Surdu

2018 a fost anul centenarului Unirii Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și Banatului cu România. A fost numită „Marea Unire” a românilor, față de „Mica Unire” a Moldovei cu Țara Românească. Cât de „mare” a fost unirea din 1918 s-a văzut în 1920, când s-au trasat granițele României și s-a constatat că, față de promisiunile Antantei, au rămas în afara României: două treimi din Maramureș și teritoriile de până la Tisa din Câmpia Pannoniei și din Banat. Au mai rămas însă în afara României și teritoriile din Transilvania până în nordul Mării Negre; teritoriile din sudul Dobrogei, din sudul Dunării până în Munții Balcani; teritoriile românești din Albania; din Macedonia și din Grecia. La un simplu calcul, România Mare nu cuprindea nici măcar un sfert din populația românească. Aceasta făcând abstracție de localitățile românești răzlețe din Pannonia până în Austria, din Cehia și din Polonia din preajma anilor '20. Situația aceasta se datora ocupării teritoriilor locuite de români din nordul Munților Carpați până în Pelopones și din nordul Mării Negre până la Marea Adriatică, de către populațiile nomade: slavi și maghiari. Acestea au dus o politică de exterminare la început, până în secolul al XV-lea, și apoi de asimilare forțată, care alterna cu perioade de teroare, exterminare și deportare din partea turcilor, a slavilor moderni: macedo-slavii, sârbii, bulgarii, ucrainenii și rușii, la care se adaugă albanezii, grecii și, în permanență, maghiarii. Populația românească a fost imensă, ca și a tracogetilor, căci, în ciuda exterminărilor, pe vremea Mitropolitului Andrei Șaguna, era încă majoritară pe toate teritoriile amintite.

Andrei Șaguna era Mitropolit al Ungariei și al Transilvaniei, căci în Ungaria, și până la Viena, erau mai mulți români decât în Transilvania. Chiar și Andrei Șaguna se născuse în Ungaria, iar idealul său de unire a românilor de pretutindeni îi cuprindea și pe cei din sudul Dunării.

Din această cauză a fost părât la Curtea Împăratului că încearcă „refacerea Imperiului Daco-Roman”. Aceasta ar fi fost

cu adevărat Marea Unire a românilor de pretutindeni. Și poate părea curios pentru zilele noastre, dar prin 1860, Imperiul Daco-Roman se putea reface, căci pe atunci românii erau cei mai numeroși.

Cauza supraviețuirii lor o constituie războaiele dintre puterile cotropitoare, dintre unguri și austrieci, dintre austrieci, unguri și turci, dintre austrieci și ruși, dintre turci și ruși, care se căsăpeau unii pe alții, fără să-i intereseze prea mult de locuitorii teritoriilor pe care le ocupau sau le părăseau succesiv. Când a început stabilitatea de după 1848, s-a întetit și asupra românilor.

Renașterea Imperiului Daco-Roman n-a fost posibilă, deoarece Principatele Române n-au avut forța să intervină împotriva armatei ungare care invadase Transilvania, împotriva armatei rusești care invadase Moldova și a celei turcești care invadase Țara Românească, făcând abstracție de armata Austriei care se lupta cu ungurii invadatori, dar care i-a dezarmat și pe românii lui Avram Iancu.

Crearea ulterioară a statelor naționale, contrar așteptărilor, a însemnat, cu excepția Țărilor Românești și apoi a României, dezvoltarea naționalismului șovin și persecutarea populației de altă etnie. Trebuie menționat faptul că toți fugarii din sud-estul Europei și-au găsit azil în Țările Române și în România: evreii, rutenii, lipovenii, rușii albi, bulgarii, sârbii și grecii, dar mai ales românii, cei mai asupriți din noile state naționale. România devenise un fel de „azil al sărmanilor”.

S-ar putea spune că, după exemplul celorlalte țări, România a greșit prin adoptarea toleranței etnice. Dacă făceam „curățenie”, ca vecinii noștri, n-am mai fi avut astăzi probleme naționale. Dar n-am făcut-o din două motive: unul a fost angajamentul, pe care, ce-i drept, numai noi l-am respectat, de a nu asupri celelalte naționalități, și altul, cel mai important, că altfel n-am mai fi fost noi, nici ca țară, nici ca populație. Adică români, de la daci și romani, și drept-credincioși, de la dreapta noastră credință, adică de la ortodoxie.

Prilejul reclădirii Marelui Imperiu Daco-Roman n-a mai apărut, iar după întărirea statelor naționale, soarta romanității

orientale a fost pecetluită pentru totdeauna. Mai rămăsese însă ceva până la începutul secolului al XX-lea, și anume câteva provincii cu populație majoritar românească în jurul României: Transilvania și Banatul, Bucovina și Basarabia. Ele au fost oarecum „neglijate” în cadrul celor două imperii: Austriac (din 1867 Austro-Ungar) și Rusc, ambele fiind multinaționale, ceea ce explică supraviețuirea românilor, dar deveniseră, cu timpul, accentuat naționaliste; ungurii – în Vest și rușii – în Est. Cruzimea acestora atinsese cote alarmante și se prefigura un destin sinistru pentru români. Deviza: „Acum ori niciodată” era deci perfect îndreptățită.

În preajma Primului Război Mondial se profila o nouă configurație geografică, în care teritoriile să fie împărțite după preponderența națională a locuitorilor, ceea ce presupunea o cădere a marilor imperii multinaționale. Cu toate acestea, taberele beligerante nu erau alcătuite după principii geopolitice, ci după alte afinități. În tabăra Antantei, spre care înclina România, erau două imperii: Marea Britanie și Rusia, ultima în litigii teritoriale cu România din cauza Basarabiei. În cealaltă tabără era însă Austro-Ungaria, care stăpânea teritoriul cu populație românească mult mai numeroasă, dar mai cuprindea și Turcia, și Bulgaria cu intenții anexioniste față de România.

Ce-i drept, nimeni nu se aștepta la amploarea pe care o va lua războiul. Românii, cel puțin, au trecut Carpații fără dificultăți și au înaintat, fiind întâmpinați cu mare entuziasm de locuitorii Transilvaniei până aproape de Sibiu.

Nici nu părea un război, ci o simplă mișcare de eliberare a teritoriilor locuite de români. S-a primit însă ordinul de retragere. Trupele germane, turcești și bulgare au trecut Dunărea, neoprite de către aliații ruși. Ajutorul din sud n-a mai sosit, aliații fiind respinși la Salonic, iar rușii fiind alungați din Galiția, de unde se aștepta ajutorul dinspre nord.

Astfel încât România lupta singură împotriva celor patru armate: germane și austro-ungare – la nord și la vest, germane, bulgare și turcești – la sud și la est, adică pe patru frontiere. S-a adoptat re-

tragerea. Spre deosebire de confruntările armate din vestul Europei, de la Verdun, de exemplu. Românii se retrageau, iar adversarii atacau sporadic de pe margine. N-a avut loc nicio mare bătălie programată pentru apărarea Capitalei, deși aceasta era înconjurată de cazemate puternice care se văd până astăzi. Înțeleaptă măsură, căci, altfel, Bucureștii ar fi devenit o ruină. În fine, armatele s-au întâlnit, ca la Verdun, în trei bătălii.

Pe toate le-au câștigat românii. La Mărăști (24 iulie-1 august 1917), trupele germane și austro-ungare au avut 2.200 de morți, 4.700 de răniți și dispăruți și 2.700 de prizonieri. Situație asemănătoare a fost și la Oituz (8 august-22 august 1917), numai în luptele de pe dealul Cașin austro-ungarii au pierdut 1.700 de ostași. Iar la Mărășești (6 august-3 septembrie 1917), germanii au avut peste 65.000 de morți, răniți și dispăruți. A fost cea mai mare victorie a Armatei Române din toate timpurile.

Învinși pe toate fronturile, germanii, austro-ungarii, bulgarii și turcii au început retragerea de pe teritoriul României. Trebuie menționat faptul că Armata Română le-a permis retragerea fără să-i atace din mers, cum au făcut-o ei cu românii în prima parte a războiului. Mai mult, trupele române au intrat în Budapesta (4 august 1919) numai după ce armata Ungariei, condusă de Bela Kun, a încercat să ocupe Transilvania de Nord.

Între timp, la 27 martie 1918, Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) se unește cu România, urmată de Bucovina (la 11 noiembrie 1918) și, la 1 Decembrie 1918, de Banat, Crișana, Maramureș și Transilvania. Dar abia la 4 iunie 1920 este semnat Tratatul de la Trianon prin care România pierde, de data aceasta fără războaie, două treimi din Maramureșul Istoric, jumătate din Crișana, cu toate cele trei Crișuri, și o treime din Banat.

Pierderi grele, cu teritorii întinse, pe care nu le-a mai revendicat. Și astfel se face că din 1920 începe Istoria României, dar Istoria Românilor a început cu mult înainte și nu s-a terminat încă. Greșeala istoricilor noștri este că în loc să ajungă la granițele din 1920 ale României și să continue

cu toate celelalte teritorii românești, pornesc de la harta de astăzi a României, mult redusă și față de cea din 1920, și față de situația românilor de atunci, și fac istoria. A cui „istorie”? A unui fragment din teritoriul daco-romanilor. Poate că cel mai important; veți zice. Dar celelalte? Cele cu mult mai întinse? Nu ne mai interesează.

Adevărata istorie ne învață însă că cei care nu se interesează de teritoriile lor mai îndepărtate, cu timpul, nu se mai interesează nici de cele apropiate.

Așa se explică, poate, și faptul că România a pierdut în ultimii ani mai mulți români decât în toate războaiele, de la cele daco-romane încoace, la un loc, și a donat teritorii unor vecini care nu le-au avut niciodată; și-a distrus toată economia (industria, agricultura și comerțul); a vândut pământul, pădurile și toate bogățiile, de parcă nici n-ar fi fost, iar cine își uită istoria, zicea un moldoromân, își pierde și geografia.

Chiar dacă nu s-a încheiat încă Istoria României, după cum merg treburile, a sosit vremea să ne preocupăm mai mult Istoria Românilor de ieri și de astăzi, de aici și de pretutindeni, căci, pierzându-ne geografia, nu numai noi vom fi uitat istoria, dar și istoria ne va uita pe noi.

„Situatiile de excepție, impun măsuri de excepție”, nu?!...

Cezar Adonis
Mihalache

Păi, nu lucrăm noi cu „materialul clientului”?!... Sau, dacă am fi răutăcioși, am spune-o pe șleau, poate și cu un pic de intonație de mahala: „Nu voi ați început primii?!”... Asta să nu se întreprinde mai târziu cetățenii, dar de la ce s-au luat aștia?... De unde aceste conflicte, nici măcar de idei, ci doar de poziții, unii încrâncenați pe cele de forță, ceilalți de pe cele ale apărării libertății de exprimare, a dreptului de informare și a aceluia de documentare!...

Suntem într-o situație de excepție... Și se impun măsuri speciale. Poate chiar „de excepție”... Dar excepția nu dă dreptul la cenzură. Și nici la amenințări, fie ele și voalate, fie ele și neasumate, pentru ca mai apoi să fie ușor „detensionate” chiar de către aceia care nu și le-au asumat (!).

E drept, după fiecare abuz la adresa libertăților, nu de exprimare (pentru că în criza actuală, în viteza de rostogolire a datelor, puțini jurnaliști mai

au timp de analize și opinii), ci a aceleia de informare, și protejare a dreptului la documentare, autoritățile s-ar putea scuza prin invocarea nepriceperii în ale comunicării. Prin nerostuirea cu meșteșug a vorbelor...

Doar că, exceptând citirea pe silabe a comunicatelor, a dicțiilor nefericite, tot ceea ce ține de un slab management al informației și al comunicării nu are nici o legătură cu nepriceperea. Nu în măsura în care se încearcă (tot de „pe surse”!) să fim convinși. Măcar pentru faptul că există numeroși jurnaliști politicieni în apropierea decidenților de azi... Mai degrabă este vorba de fudulism și, mai ales, de reparații pe rever de onor pe seama unor polițe mai vechi ale unor politicieni la adresa unor jurnaliști.

Dar, așa cum autoritățile și guvernauții invocă măsuri de excepție din cauza situației (de excepție), tot așa și jurnaliștii au dreptul să apeleze la măsuri „de front”, de cercetare și procurare a acelor informații care le sunt refuzate!

E drept, în situații

normale (chiar și în situații... speciale, dar având parte de o comunicare/ informare normală), informațiile „pe surse” pot fi și chiar trebuie blamate... Pentru că nu respectă normele gazetăriei, fiind greu de încadrat în deontologia pe care fiecare ziarist ar trebui să și-o asume.

Și totuși, în situațiile de excepție invocate tocmai de autorități pentru a limita accesul la informații, într-o excepție a jurnalismului (nu a gazetăriei), ele devin parte a arsenalului de informare. Pentru că este momentul în care documentarea în sine se transformă, din cauza opreliștilor impuse de autorități, într-o simplă informare. Iar informația „pe surse” devine singura șansă de a nu transforma „câinii de pază ai democrației”, nu în căței închiși în case dimpreună cu aceia cărora ar trebui să le asigure relatări și analize, ci tăcute bucăți de lut puse pe „teve” -ul din care autoritățile spun doar ceea ce vor, doar ceea ce le convine.

Sigur, jurnalismul trebuie făcut întotdeauna din tranșee... Nu doar în situațiile de criză. Mulți au uitat asta... Iar aceste clipe

reprezintă șansa de a readuce ziaristii acolo unde le este locul. Acolo de unde ar trebui să lupte, să informeze și să combată, atât cât dinamica evenimentelor le permite, pentru că, în astfel de momente, și comentarii consacrați trebuie să devină reporteri, transmițători de informații, nu „la zi”, ci la secunda conjuncturii în care ne aflăm.

Și este laudabil faptul că ministrul de interne a înțeles, într-un final, că nu jurnaliștii sunt inamicul momentului. Iar autoritățile nu au de ce să-i trateze ca pe niște reacționari ai măsurilor guvernamentale. Dar nu este suficient. Pentru că un ziarist adevărat nu se va mulțumi cu asigurarea că el nu se mai află în „cătare”. Iar transferarea „vinovăției” spre sursele, adesea din zona autorităților, care „scapă” informații, se poate dovedi un demers la fel de grav... Ba chiar o provocare mai mare decât menținerea „șintei” pe aceleași victime de serviciu, ziaristii (oricum obișnuiți să fie, chiar dacă au salvat în felul lor, momente cruciale, veșnicii vinovați de serviciu, mari anonimi când lucrurile au fost detensionate și paria

societății, inclusiv în ochii aceluia pe care poate prin informațiile lor i-au salvat dintr-o situație „orwelliană”, când treburile nu au mai mers cum trebuie).

Or, pentru a nu mai ajunge în situații absurde, dați drumul la informații! Nu le mai gestionați după cum credeți că vă pricepeți în a le comunica! Și folosiți media ca o resursă dar și ca o sursă, chiar o oglindă în care să vedeți reflexia măsurilor luate!

Da, neîndoielnic, vor mai exista aberații și dinspre zona media, falsuri și chiar intoxicări! Dar trebuie să plecați la drum ținând cont că nu orice „media” înseamnă și jurnalism. Și nu oricine postează pe rețele sociale ca „jurnalist” și face parte din această breaslă. Și chiar dacă pare o luptă pierdută, aceea de a încerca să separați falsurile în felul de promovare, „rostogolire” și asumare de către „răspândaci” a „informațiilor”, manageriați lucrurile pentru a nu da impresia că îl considerați un război pierdut pe care doar încercați să-l acoperiți cu o botniță.

Dor de lumea de altădată...

Vasile
Lenchișan

Când am apărut eu pe lume, într-un sat din Câmpia Transilvaniei, și mai alea când am început să-mi dau seama de această lume, pe la mijlocul deceniului al șaselea al secolului trecut, realizez acum, că în această lume – de o măreție fără egal a Naturii și a onestității oamenilor (în sat nu se zicea țăran, ci om) – nu erau pensionari. Nici de leac. Toți consătenii mei dragi aveau o proprietate, mai mică sau mai mare – încă nu era colectiv – aveau o „avere” (în sat se zicea avere, nu proprietate) de unde își duceau traiul prin muncă îndârjită. De ce zic îndârjită? Îmi povestea mama cum badea luă H. de Pe Față era deja bătrân și paralizat pe o parte, dar nu se lăsa, și se târa printre straturi și curăța ceapa, morcovii, salata, usturoiul, roșiile de buruieni. Târându-se pe burtă, cu un cot care îi era valid. Cred că dacă l-ar fi văzut Pieter Bruegel ce Tânăr ar fi realizat, cu siguranță, cel mai dramatic tablou despre viața țăranelor dintotdeauna.

Cine erau în locul lor

în sat, dacă pensionari nu erau? Erau dragii mei consăteni oameni bătrâni ai satului nostru, pe care ochii mei de copil îi receptau drept comori de înțelepciune, de trecut istoric, de frumusețe morală, de încurajare pentru noi, cei care, de mici, ne-am născut cu o aviditate uriașă de Viață, de a intui și cunoaște trecutul orizontului în care am apărut pe lume. Ei erau, deocamdată, bibliotecile cele mari ale lumii satului. Mă apropiam, deseori, de grupul bătrânilor care povesteau la o poartă, pe o uliță, la drum unde așteptau seara cireada să vină de la pășune, în ograda noastră, când se adunau sâmbăta seara sau duminica. Unii, cei mai bătrâni, evocau întâmplări din Primul Război Mondial. Atunci am auzit prima dată – și le-am însemnat cu uimire pe harta sufletului meu – istorii despre alte țări foarte îndepărtate, despre Galiția, despre Bosnia și Herțegovina, despre luptele de pe frontul talian (adică italian).

Alții povesteau despre evenimente crâncene din Al Doilea Război Mondial, despre Cotul Donului, despre Oarba de Mureș, de-

spre „meșșmiturile” care bombardau poduri, drumuri și gări, de lumea fugea în toate părțile ca să se salveze, despre Armistițiul cu Rusia etc. Ochii mei de copil înregistrau și spațiul în care povesteau bătrânii: sub un cer albastru măreț, cu câțiva nori albi la o înălțime amețitoare, deasupra acăților (salcânilor) din gardul nostru sau al vecinilor, sub tufecele de liliac splendid înflorit de sub gardul din jos de noi, pe răzorul cu trandafirul cățărarilor cu numeroase inflorescente roz pur și de un parfum îmbătător din colțul casei vecine, astfel că natura parcă asista la aceste ceremonii de aducere aminte. Unii se contraziceau, atmosfera era de clarificare a Timpului lor Istoric, cu care apoi s-au dus dincolo. Așa au dispărut prețioase „biblioteci” din sat, spre durerea și respectul meu nemărginit.

Să revenim la respect! Cuvântul pensionar/pensionari a ajuns astăzi la îndemâna oricărui care vrea să arunce un spectru cât se poate de negativ asupra acestei categorii din societatea noastră. Păcat! Păcat pentru această atitudine și păcat că lumea nu a fost

construită altfel. Dacă un om a muncit 40-45 de ani și nu era acest sistem de pensii, ci toată plusvaloarea muncii lui să o fi primit adunând-o sub formă de capital și din acest capital să trăiască omul, fără să depindă de stat, poate nu mai era această sintagmă atât de hulită astăzi: pensionar/pensionari. Nu s-ar mai plânge nimeni de „povara” pe care o are statul cu pensionarii. Ar fi ca în lumea copilăriei mele, oameni dragi, independenți, bătrâni care merită respect, pentru că și-au făcut datoria, la vremea lor. Dar sistemul de pensii s-a făcut, totuși, din generozitatea prost înțeleasă și din „povara” politicianistă.

Și în satul meu a venit apoi colectivizarea, luându-se sursa de venit sigur al proprietății proprii a țăranelor. La urmă, venind colectivul, țăranul a devenit și el „pensionar”, dar cu cea mai rușinoasă pensie de pe lume, de câțiva lei, cu care nu putea nici măcar plăti curentul și gazul. Ce să mai zici să aibă un venit decent ca să poată vedea și el lumea, să se bucure – până nu merge pe Coastă – de marile capodopere ale artei

naționale și universale, de marile frumuseți ale Civilizației și ale Naturii. Parcă bietul țăran nici nu ar fi meritat. Astăzi, parcă, nici bietul pensionar de la oraș nu ar merita – după unii – nici dreptul de A Fi.

Mi-e dor de acea lume minunată, fără „pensionari”, mi-e dor de pensionarii amărâți de la CAP, cu pensie de mizerie, ai satului meu, din generația mamei, dar cu statură de mucenici înțelepți și buni. Mi-e dor de o lume în care pensionarii să fie văzuți ca veteranii înțelepți din lumea romană, ca posesorii de drept ai unei părți din bogăția țării, pentru care au muncit 40-45 de ani, fie la construcții de blocuri, de școli, de hidrocentrale, fie la construcții de suflete – dragii dascăli, fie la construcția unei spiritualități românești demne de cea a Occidentului, fie la „recostrucția” sănătății oamenilor în spitale. Și e bine ca acum, în vremuri triste, să ne gândim la dreptul fiecăruia de A Fi.